

Nosek, Karel, dirigent, narozen 19. 1. 1935, Rakovník, zemřel 15. 4. 2017, České Budějovice.

S hudbou přišel do kontaktu prostřednictvím dědečka z matčiny strany, jenž byl před první světovou válkou trombonistou v Královské Uherské Opeře v Budapešti. Učil se u něj hře na housle i hře na klavír. Při gymnáziu pokračoval ve studiu hry na housle u Jarmily Sarauerové a klavíru u Aloise Sarauera na hudební škole v Teplicích. S končícím studiem na gymnáziu začal docházet na soukromé hodiny dirigování k tehdejšímu šéfdirigentovi Severočeského symfonického orchestru Miloslavu Lebedovi.

V roce 1954 úspěšně složil přijímací zkoušku na pražskou HAMU, obor dirigování orchestru. Na akademii studoval u Metoda Doležila, Aloise Klímy, Roberta Brocka, Václava Jiráčka a závěrečné zkoušky složil ve třídě Václava Smetáčka. Obor dirigování absolvoval v pražském Obecním domě se Symfonickým orchestrem Hlavního města Prahy FOK, s nímž provedl *Slavnosti* Clauda Debussyho a *Čarodějova učně* Paula Dukase.

Po absolutoriu na akademii nastoupil dvouletou vojenskou službu do Kutné Hory, kde sloužil u pluku civilní obrany. S tamějším vojenským amatérským orchestrem nastudoval dvě operety. Po ukončení povinné vojenské služby v roce 1960 se vrátil zpět do Teplic, kde začal vyučovat hře na klavír. Mezi lety 1961–63 působil jako dirigent činoherního orchestru Horáckého divadla v Jihlavě, se kterým prováděl nově zkomponovaná **díla pro scénickou hudbu**. V Jihlavě také přišel do kontaktu s poloamatérským padesátičlenným Horáckým symfonickým orchestrem, se kterým provedl například Borodinovu *Bohatýrskou symfonii* či *Slovanské tance* Antonína Dvořáka. S tímto ansámblem také nastudoval v místním divadle Smetanovu *Hubičku* a Dvořákovu *Rusalku*.

Roku 1963 úspěšně složil konkurz na místo šéfdirigenta opery Jihočeského divadla v Českých Budějovicích, kde působil až do roku 1989. Roku 1965, ve třiceti letech, byl jmenován šéfem opery Jihočeského divadla, čímž se stal nejmladším operním šéfem v tehdejší Československu. V této funkci vydržel 26 let, a tak se stal po brněnském Františku Jílkovi druhým nejdéle působícím šéfem opery v historii republiky. Po jeho nástupu do funkce se stala trvalou a dominantní složkou repertoáru Jihočeského divadla zejména česká opera. V jeho nastudování divadlo provedlo všechny opery Bedřicha Smetany včetně nedokončené *Violy*, dále Dvořákova *Jakobína* (1968, 1982), *Rusalku* (1971, 1983), *Čerta a Káču* (1988) či *Šelmu sedláka* (1989), Fibichovu *Šárku* (1966), *Hry o Marii* (1968) Bohuslava Martinů *Zuzanu Vojířovou* (1965) Jiřího Pauera, Janáčkův *Osud* (1978) a ***Jenůfu*** (1972), *Goyu* (1980) Josefa Boháče či Kovařovicovu operu *Psohlavci* (1986). V Českých Budějovicích provedl také několik světových či československých premiér soudobých oper a baletů: *Annu Kareninu* (1972) a *Krásku a zvíře* (1976) Emila Hlobila, *Černého pavouka* (1967) Heinricha Sutermeistera, *Optimistickou tragédii* (1973) Alexandra Cholminova, Chlommikovovu *Annu Sněginu* (1975), *Albenu* (1981) bulharského skladatele Paraškeva Chadžieva či *Vojnarku* (1983) Jana Františka Nováka. Ze světových oper nastudoval Karel Nosek s Jihočeským divadlem například Verdiho *Trubadůra* (1988), *Dona Carlose* (1966, 1985), *Rigoletto* (1978), *Othella* (1972), *La Traviatu* (1970), *Aidu* (1965), Bizetovu *Carmen* (1964, 1979), *Komedianty* (1967, 1986) Ruggiera Leoncavalla, *Sedláka kavalíra* (1986) Pietra Mascagniho, Mozartova

Dona Giovaniho (1979) nebo *Kouzelnou flétnu* (1981), Rossiniho *Lazebníka Sevillského* (1963, 1977), *Bludného Holanďana* (1965) Richarda Wagnera či *Bohému* (1972) a *Toscu* (1985) Giacoma Pucciniho. Často byl také hostujícím dirigentem v operním domě v německém Meiningenu či v Národním divadle v Praze, kde dvakrát provedl Pucciniho *Toscu*, pak Smetanovu *Hubičku* a *Prodanou nevěstu* a Dvořákovu *Rusalku*. Vystupoval i v operních divadlech v Německé demokratické republice, Polsku, Maďarsku, Rumunsku, Bulharsku a Jugoslávii. Spolupracoval ale i s rozhlasovými orchestry v Praze, Brně a Plzni.

Za jeho působení v Jihočeském divadle vznikla snaha vytvořit symfonický orchestr, který České Budějovice postrádaly. S divadelním orchestrem tedy začal pořádat symfonické koncerty operního orchestru. S finanční podporou od státu mohl v roce 1975 založit Jihočeský symfonický orchestr, který byl tvořen orchestrálními hráči Jihočeského divadla. S tímto tělesem se Karel Nosek celkem pětkrát zúčastnil festivalu Pražské jaro. Na symfonických koncertech Jihočeského symfonického orchestru pod Noskovým vedením pravidelně vystupovali známí sólisté. Z českých to byli Bruno Bělčík, Václav Snítel, Nora Grumlíková, Václav Hudeček, Zdeněk Brož či Ivan Ženatý na housle. Z klavíristů pak František Maxián a Valentina Kameníková, dále Josef Chuchro nebo Alexandr Večtomov na violoncello. Ze světových sólistů pak houslisté Igor Oistrach a Igor Bezrodnyj či violoncellisté Daniil Šafran a Karine Georgian. Jihočeský symfonický orchestr zanikl v roce 1981, kdy ho vystřídalo těleso s názvem Jihočeský státní orchestr, v jehož čele už Nosek nestál. V roce 1985 byl Karlu Noskovi od tehdejšího československého prezidenta Gustáva Husáka propůjčen čestný titul Zasloužilý umělec.

Po odchodu z postu šéfa opery a šéfdirigenta orchestru Jihočeského divadla v roce 1989 se Karel Nosek přesunul do saského Budyšína, kde působil jako dirigent orchestru tamějšího divadla do roku 1995. Zde například uvedl *Řecké pašije* Bohuslava Martinů či *Branibory v Čechách* Bedřicha Smetany v německé premiéře. V roce 1995 se už jako důchodce vrátil zpět do Českých Budějovic.

Literatura:

Janota, Dalibor, Kučera, Jan: *Malá encyklopedie české opery* (Praha-Litomyšl, 1999).

Šormová, Eva, Herman, Josef a kol.: *Česká divadla – encyklopedie divadelních souborů* (Praha, 2000).

Padrta, Karel a kol.: *Jihočeská vlastivěda* (České Budějovice, 1989).

Kopáček, Jiří, Novotný, Miroslav a kol.: *Encyklopedie Českých Budějovic* (České Budějovice, 2006).

Kazilová, Zdeňka a kol.: *Jihočeské divadlo* (České Budějovice, 1990).

Černý, Jiří: *Opony a horizonty Jihočeského divadla* (České Budějovice, 1998).

lexika / ostatní!

Archiválie:

Zpravodaj JD, *Zápisník* 5/89.

Fridrich, Milan: *30 kapitol JDF* (České Budějovice, 1985).

Operní historie Krumlova in *Jihočeské divadlo* (ročník I, č. 6/95).

Elektronické zdroje:

Fuchs, Jiří: *Čtvrtstoletí operním šéfem do nepohody. K osmdesátinám Karla Noska* [online]. Opera plus, 19. 1. 2015. Dostupné z: < <https://operaplus.cz/ctvrtstoletí-operním-sefem-do-nepohody-k-osmdesátinám-dirigenta-karla-noska/>.

Divadelní noviny: *Zemřel Karel Nosek* [online]. Divadelní noviny, 18. 4. 2017. Dostupné z: < <http://www.divadelni-noviny.cz/zemrel-karel-nosek>.

Mráčková, Hana: *Zemřel dlouholetý umělecký šéf opery Jihočeského divadla, dirigent Karel Nosek* [online]. Divadlo.cz, 19. 4. 2017. Dostupné z: < <http://www.divadlo.cz/?clanky=zemrel-dlouholety-umelecky-sef-opery-jihoceskeho-divadla-dirigent-karel-nosek>.

Opera plus: *Zemřel dlouholetý šéf českobudějovické opery, dirigent Karel Nosek* [online]. Opera plus, 18. 4. 2017. Dostupné z: < <https://operaplus.cz/zemrel-dlouholety-sef-ceskobudejovicke-opery-dirigent-karel-nosek/>

Lhota, Ladislav: *Opera se navždy loučí s Evou Valentovou a Karlem Noskem* [online]. ZaKulturou.cz, 26. 4. 2017. Dostupné z: < <http://www.zakulturou.cz/jizni-cechy/opera-se-navzdy-louci-s-evou-valentovou-a-karlem-noskem.html>.

Ostatní:

Osobní archiv Patrika Červáka.

Osobní archiv Martina Noska.

Patrik Červák